

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻ Մ. ԳՈՐԿՈՒ ԱՆՎԱՆ N 5 ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ

Ավարտական հետազոտական աշխատանք

Թեման- Գնահատման տարբեր տեսակների կիրառումը
առարկայի դասավանդման ընթացքում
Մասնակից՝ Արշակ Բադալյան
Դպրոց՝ << Արմավիրի Ռ. Եղոյանի անվան N 1 ավագ դպրոց >>
Վերապատրաստող՝ Կարինե Ավետիսյան

Վաղարշապատ 2022թ.

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Արդի շրջանում ազգային դպրոցի գերնպատակն է կերտել ազգային հենքի վրա ձևավորված համամարդկային արժեքներ կրող իսկական մտավորական և քաղաքացի: Այս ասպարեզում խիստ անհրաժեշտ է իրականացնել հստակ գնահատման համակարգ, որը խթանելու է ուսումնառությունը և նպաստելու է ուսումնառության կատարելագործմանը:

Դպրոցում գնահատումն իրականացվում է ինչպես Հայաստանի Հանրապետության պետական և առարկայական չափորոշիչների և չափանիշների հիման վրա: Հիշյալ փաստաթղթերը սահմանում են սովորողների գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների ձեռքբերման մակարդակը: Չափորոշիչները շեշտադրում են սովորողների նկարագրի և բարոյական որակների, արժեքային համակարգի ձևավորումը և շարունակական կատարելագործումը: Գնահատման համակարգը խթանում է սովորողների ուսումնառության գործընթացը:

Սովորողների ձեռք բերած գիտելիքների, կարողությունների գնահատումը ուսուցման և ուսումնառության ողջ գործընթացի անբաժանելի մասն է կազմում: Գնահատումը դպրոցում իրականացվում է հստակ չափանիշներով:

Դասավանդման, ուսումնառության և գնահատման մեթոդների և կրթական գործընթացի արդյունավետությունը հիմնականում պայմանավորված է ուսուցման մեթոդների և հստակ գնահատման ճիշտ ընտրությամբ, որոնք օգնում են հասնել ծրագրի վերջնարդյունքներին, նպաստելով սովորողների կոմպետենցիաների ձեռքբերմանը:

Ուսուցման մեթոդները և գնահատման եղանակները դրանք ուսուցչի և աշակերտի համատեղ գործունեության միջոցներ են՝ ուղղված կրթական նպատակների ձեռքբերմանը:

Ուսուցման մեթոդներն իրենց մեջ ներառում են դասավանդման, ուսումնառության և գնահատման տարաբնույթ մեթոդներ:

Ուսումնառության մեթոդների օգնությամբ ուսումնառողները ձեռք են բերվում անհրաժեշտ գիտելիքներ, ձևավորվում են կարողություններ և հմտություններ:

Գնահատման մեթոդները միտված են արժանահավատ կերպով աշակերտների կողմից կրթական վերջնարդյունքների ձեռքբերման չափմանը:

Այս մեթոդները փոխկապված են և շատ դեպքերում դասավանդման մեթոդը կարող է հանդես գալ որպես ուսումնառության մեթոդ կամ նաև գնահատման մեթոդ: Օրինակ դերային խաղը կամ թեզը և ուսուցման, և գնահատման մեթոդ է, աշխատանք գրքով և ուսումնառության, և դասավանդման մեթոդ է:

Դասավանդման, գնահատման և ուսումնառության մեթոդները պետք է.

- Լավագույնս նպաստեն կրթական վերջնարդյունքների ձևակերպված գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձեռքբերմանը աշակերտների կողմից,
- Կիրառվեն աշակերտների գիտելիքների և ընդունակությունների տարբեր մակարդակներում,
- Լինեն բազմատեսակ,
- Խրախուսեն աշակերտների ակտիվությունը լսարանում, ինքնուրույնությունը և տրամադրեն խմբային աշխատանքի հնարավորություններ, ըստ անհրաժեշտության,
- Համապատասխանեն ուսուցման նպատակներին,
- Ավելի արդյունավետ բացահայտեն նյութի բովանդակությունը,
- Աշակերտների և ուսուցիչների հաղորդակցման, փոխհարաբերությունների ոճերը լինեն արդյունավետ,
- Համապատասխանեն նյութատեխնիկական բազայի հնարավորություններին, ուսուցիչների մասնագիտական կարողություններին և թեմային հատկացված ժամաքանակին:

Գիտելիքների գնահատման մեթոդներին ներկայացվում են հետևյալ պահանջները.

- օբյեկտիվությունը,
- ստուգման անհատական բնույթը,
- համակողմանիությունը,
- ստուգման անցկացման ձևերի բազմազանությունը,
- տարբերակված մոտեցումը,
- համակարգայնությունը և կանոնավորությունը:

Գնահատումն ունի հետևյալ չափորոշիչները.

- Նկարագրում են գնահատման առաջադրանքում աշակերտի կողմից կրթական վերջնարդյունքների ձեռքբերման մակարդակը/ աստիճանը:

- Պահանջում եմ սահմանել և հրապարակել կրթական վերջնարդյունքների ձեռքբերման հնարավոր մակարդակները:

- Կարող են ունենալ տարբեր տեսք, սովորաբար՝ նկարագրական ձևաչափ:

- Պարունակում են համառոտ և հստակ տեղեկատվություն գնահատման տվյալ առաջադրանքում աշակերտի կատարողականի տարբեր մակարդակների վերաբերյալ, ինչը տարբեր գնահատողներին թույլ է տալիս իրականացնել հիմնավորված գնահատում:

Ժամանակակից դիդակտիկայում գոյություն ունեն մեթոդների տարբեր դասակարգումներ: Վերջին ժամանակներում դասավանդման կարևոր պահանջներից է աշակերտի ակտիվության ու մասնակցության ապահովումը ուսուցման գործընթացում: Հաշվի առնելով այս չափանիշը ուսուցման մեթոդները դասակարգվում են՝ պասիվ ու ակտիվ մեթոդների:

Ուսուցման պասիվ մեթոդներ

Դա աշակերտների և ուսուցիչների փոխգործունեության ձև է, որտեղ ուսուցիչը հանդես է գալիս որպես հիմնական գործող և ուսումնական գործընթացի կառավարող, իսկ աշակերտները հանդես են գալիս որպես պասիվ ունկնդիրներ: Ուսուցչի կապը աշակերտների հետ իրականանում է հարցումների, ստուգողական աշխատանքների, թեստերի և այլ աշխատանքների միջոցով:

Ուսուցման ակտիվ մեթոդներ

Դա աշակերտների և ուսուցիչների համագործակցությունն է միմյանց հետ, երբ աշակերտները ուսուցման գործընթացում հանդես են գալիս որպես ակտիվ մասնակիցներ: Այս ուսուցման մեթոդներն ապահովում են աշակերտների արդյունավետ, ստեղծագործական գործունեությունը:

Ուսուցման ինտերակտիվ մեթոդներ

Համագործակցություն է զրույցի երկխոսության շրջանակներում, ի տարբերություն ակտիվ մեթոդների, ինտերակտիվ մեթոդները նպաստում են աշակերտների համագործակցությանը ոչ միայն ուսուցչի, այլ նաև միմյանց հետ:

1. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ Կատարելագործել սովորողի գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների մակարդակը, անձնային աճը, ուսումնական գործընթացը և վերահսկել ուսման որակը՝ խթանելով սովորողի ներուժի առավելագույն զարգացումը:

Գնահատումը՝

- Թույլ է տալիս մշտապես դիտարկել սովորողի ուսումնական գործունեությունը, պարբերաբար ապահովել հետադարձ կապը և արձանագրել ձեռքբերումները:
- Խթանել առարկայի խորը ընկալումը իրական կյանքի համատեքստում իրականացվող հետազոտությունների միջոցով:
- Խթանել քննադատական և ստեղծագործական մտածողության զարգացումը:
- Հնարավորություն է տալիս սովորողին առարկայական հմտությունները կիրառել միջառարկայական կապեր ստեղծելիս և անհատական նախագիծ իրականացնելիս:
- Ուսուցիչներին, դպրոցի տնօրենությանը, համայնքին, նաև վերադաս մարմիններին տրամադրում է լիարժեք և հավաստի տեղեկություն սովորողների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների մակարդակի մասին:
- Ծնողներին տրամադրում է հիմնավորված տեղեկություն յուրաքանչյուր սովորողի ուսումնառության որակի, ձեռքբերումների և առաջընթացի մասին:
- Հնարավորություն է տալիս դիտարկել, բարելավել կրթական ծրագրերի բովանդակությունը, դասավանդման մեթոդական համակարգը:

2. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԿՁԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

Դասավանդման հիմնական նպատակներն ու խնդիրներն են.

1. Գիտելիք /աղբյուրներ, պատմական գործընթացներ, քաղաքակրթություն/
2. Կարողություններ ու հմտություններ /վերլուծումներ, եզրահանգումներ, հիմնավորումներ/:
3. Արժեքներ / պատմագիտության հետաքրքրություն, ելույթներ, քննարկումներ:
- 4/ Հիմնական մաս /մտքերի փոխքննակում/:
- 5/ Ամփոփում /հարցերի ու առաջադրանքների միջոցով և տնային առաջադրանքներ/:

- Գնահատումը ուսումնառության և դրա կատարելագործման վերաբերյալ փաստեր, հավաստի տվյալներ հավաքելու շարունակական գործընթաց է. արտացոլում և տարբեր կողմերից ներկայացնում է առկա լավագույն փորձը, խթանում է սովորողների և ուսուցիչների համատեղ գործունեության արդյունավետ զարգացումը:

- Արդյունավետ գնահատումը պետք է լինի՝ պլանավորված, հավաստի, համարժեք, անաչառ, արժանահավատ, հուսալի, թափանցիկ 1 :

- Գնահատում իրականացնելիս ուսուցիչն իր ուշադրությունը կենտրոնացնում է սովորողների կրթական առաջընթացի վրա՝ կարևորելով ինչպես ողջ գործընթացի, այնպես էլ ստացված արդյունքների որակական կողմը:

3. ԴՊՐՈՑՈՒՄ ԿԻՐԱՌՎՈՂ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՏԵՄԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ՓՈԻԼԵՐԸ

Դպրոցում կիրառվում է գնահատման երկու տեսակ՝ ներքին և արտաքին

- Ներքին գնահատումն իրականացնում են ուսուցիչները, առարկայական հանձնախմբերը և տնօրենությունը:

- Արտաքին գնահատումն իրականացնում է ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությունը:

- Գնահատման ողջ գործընթացը բաժանվում է երեք փոխկապակցված փուլերի

- Ա. Գնահատում. ինչպե՞ս ենք բացահայտում՝ ի՞նչ գիտեն և ի՞նչ են սովորել սաները:

- Բ. Գրանցում. ինչպե՞ս ենք հավաքում, վերլուծում և ամփոփում տվյալները:

- Գ. Հաշվետվություն. ինչպե՞ս ենք ներկայացնում տեղեկատվությունը կամ գնահատման արդյունքները:

Սովորողի ուսումնառության ընթացիկ գնահատման ձևերն են՝ միավորային գնահատումը և ուսուցանող (ձևավորող) գնահատումը

- Ուսուցանող / ձևավորող գնահատում Ուսուցանող / ձևավորող գնահատումը սովորողի կողմից ուսումնական նյութի յուրացման հետ կապված բացթողումների, սխալների ու դժվարությունների բացահայտման և դրանց հաղթահարման, սովորողի մտածողության ու ճանաչողության ոլորտն ընդլայնելու համակարգված գործընթացն է, ինչպես նաև հետադարձ կապի կիրառմամբ ուսումնական (Cambridge Assessment; former Ofqual chief executive) գործընթացում տեղեկությունների հավաքագրման և արժևորման միջոցով կրթական չափորոշիչների, ուսումնական ծրագրերի ու դասավանդման մեթոդների բարելավումը:

Ուսուցանող գնահատման նպատակն է՝

- բարձրացնել ուսուցման գործընթացի արդյունավետությունը
- բացահայտել, վեր հանել ուսումնական նյութի յուրացման հետ կապված խնդիրները
- սովորողին ուղղորդել տվյալ նյութը սովորելու, բացթողումները շտկելու անհրաժեշտության գիտակցմանը
- ճշգրտել կիրառվող դասավանդման ռազմավարությունների և մեթոդների նպատակահարմարությունը:

Ուսուցանող գնահատումը կիրառվում է ուսումնական ողջ գործընթացում. սա անընդհատ իրականացվող գործընթաց է, քանի որ ուսուցանելու, գիտելիքներ և դրանց հիման վրա որոշակի կարողություններ ձևավորելու միտում ունի և չունի նիշային գնահատման նպատակ: Ձևավորող գնահատման օգնությամբ ուսուցիչը մշտապես դիտարկում, գրանցում, նկարագրում և պարբերաբար տեղեկացնում է սովորողի ձեռքբերումների, նրա ուժեղ և թույլ կողմերի մասին: Ուսուցանող գնահատման նպատակով միջին դպրոցում կիրառվում են աշխատանքների հետևյալ տեսակները՝ յուրացման / ինքնուրույն աշխատանք, բանավոր ելույթ, կարճ ժամանակի համար նախատեսվող հայտորոշիչ թեստ, ուսուցանող ստուգում, ստուգող հարցաթերթ, բաց հարցերով քննարկում, խմբային/գույգային համագործակցային աշխատանքներ, գործնական աշխատանք, ինքնագնահատում և

փոխադարձ գնահատում, թղթապանակի բովանդակության գնահատում, հաշվետվության ներկայացում և այլն:

Ուսումնական առաջադիմության բարձրացման, արդյունավետ ուսումնական գործընթացի ապահովման նպատակով դպրոցում կարևորվում է ընթացիկ աշխատանքների մշտադիտարկումը, մասնավորապես՝ դասի մասնակցությունը /ներգրավվածությունը, յուրացման առաջադրանքների կատարումը, պարբերաբար իրականացվող ուսուցանող/ձևավորող աշխատանքների և դրանց անդրադարձի կատարումը:

Դասի ընթացքում կատարված մեկնաբանությունները ոչ միշտ են ընկալելի և կառուցողական: Դիտողությունները/դիտարկումները ոչ միշտ են հիմնավորված և հավասարակշռված, երբեմն–երբեմն բովանդակությունից անկախ են հանդես գալիս Անբավարար Սանը մեծ դժվարությամբ է հետևում է դասին տրվող հրահանգներին, անուշադիր է, երբ ուսուցիչը / ընկերները ներկայացնում են նոր նյութը կամ իրենց գաղափարները, առաջադրանքները առանց օժանդակ միջամտության չի կատարում: Դասի ընթացքում կատարված մեկնաբանությունները բովանդակությունից կտրված են, ընկալելի եւ կառուցողական չեն:

Լավ Աշակերտը ` իրականացրել է հետևողական, համակարգված աշխատանք՝ օգտագործելով իր ողջ ներուժը կատարել է բոլոր պահանջվող առաջադրանքները և հետամուտ է եղել առաջացած հարցերի բացահայտմանը: Հետևել է ուսուցչի հրահանգներին, որոնք բխում են առարկայի առանձնահատկություններից, պահպանել է աշխատանքի կատարման համար սահմանված ժամկետները: Բավարար Աշակերտը ` մասամբ է իրականացրել տրված աշխատանքը, հիմնականում կատարել պահանջվող առաջադրանքները, սակայն հետևողական չէ առաջացած հարցերի բացահայտմանը Հետևել է ուսուցչի հրահանգներին, որոնք բխում են առարկայի առանձնահատկություններից, պահպանել է աշխատանքի կատարման համար սահմանված ժամկետները: Անբավարար Աշակերտը ` իրականացրել է ոչ համակարգված աշխատանք՝ կատարելով որոշ առաջադրանքներ, չի հետևել ուսուցչի՝ առարկայի առանձնահատկություններից բխող հրահանգներին, չի պահպանել աշխատանքի կատարման համար սահմանված ժամկետները:

Առավել լայն տարածում ունի միավորային գնահատումը: Միավորային գնահատումն ուսումնասության ընթացքում սովորողի ձեռքբերումների մակարդակը թվանշանով արտահայտելն է՝ համաձայն առարկայական չափորոշիչների : Միավորային գնահատման նպատակը սովորողի առարկայական գիտելիքների և դրանց հիման վրա ձևավորված կարողությունների մակարդակի բացահայտումն է: Այն կիրառվում է սովորողի կողմից ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը ստուգելիս: Միավորային գնահատումն իրականացվում է սովորողի գնահատականը գրանցելու և հաշվառելու միջոցով: Այն ունի վերահսկող դեր, ախտորոշիչ դեր: Ուսուցիչը կարողանում է ճշտել ամեն սովորողի ձեռքբերումների որակը և մակարդակը, ապա ըստ այդմ՝ որոշակի փոփոխություններ մտցնել դասավանդման եղանակների, ուսուցման տեխնոլոգիաների և կիրառվող մեթոդների ոլորտում:

Եթե միավորային գնահատման առաջադրանքը կատարելիս սովորողը խախտում է ակադեմիական ազնվության կանոնները (հուշարարություն, արտագրություն ընկերոջից կամ այլ աղբյուրներից), ապա ուսուցիչը նրան զրկում է աշխատանքը շարունակելու իրավունքից և ստանում է նվազագույն միավոր՝ 0 (զրո), նախատեսված բոլոր չափանիշներից՝ առանց աշխատանքը վերահանձնելու իրավունքի:

Խիստ անհրաժեշտության դեպքում, եթե պարբերաբար նկատվում են յուրացման առաջադրանքները չկատարելու կամ թերություններով կատարելու հաճախակի դրսևորումներ, ուսուցիչը իրավասու է ցանկացած ժամանակահատվածում անցկացնելու աշակերտների գիտելիքների կամ կարողությունների ստուգում:

Բոլոր տարիքային խմբերում, որտեղ դասավանդում են 1-ից ավելի ուսուցիչներ պարտադիր է կազմակերպել միավորային աշխատանքների բովանդակության, սանդղակների և արդյունքների ներքին ստանդարտացման գործընթաց՝ ապահովելով չափանիշների համանման ընկալումն ու կիրառումը բոլոր դասարաններում:

Դպրոցի տնօրենությունը և մանկավարժական խորհուրդը մասնակցում է դպրոցական ուսումնա-դաստիարակչական աշխատանքների զարգացման գործընթացին:

- Ուսուցիչը հստակորեն, համագործակցում է առարկայական մյուս հանձնախմբերի ուսուցիչների հետ, ըստ հետազոտական միավորի (unit-planner)՝

կազմում է նպատակային գնահատման առաջադրանքները և դրանց գնահատման սանդղակները:

- Ըստ չափանիշների ստուգում է առաջադրանքը և ապահովում հետադարձ կապ. արդյունքները վերլուծում և քննարկում է սովորողների, անհրաժեշտության դեպքում՝ ծնողների, առարկայական հանձնախմբի մյուս ուսուցիչների հետ:

- Սովորողի առաջադիմության, կարողությունների և հմտությունների (ATL), ձեռքբերումների և բացթողումների մասին ընտանիքին լիարժեք և հավաստի տեղեկություն է տրամադրում:

- Սովորողի դերը Սովորողներն ակտիվ դեր ունեն գնահատման գործընթացում. նրանք ուսուցման գործընթացի վերլուծություն են անում, հասկացությունների և տարբեր երևույթների վերաբերյալ իրենց ուրույն ընկալումներն են դրսևորում՝ քննադատական մտածողության, ինքնագնահատման և փոխգնահատման կարողությունները զարգացնելու նպատակով:

- Սովորողների ընտանիքների դերը Սովորողների ընտանիքները տեղեկանում են իրենց երեխայի(ների)՝ ձեռք բերած գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների դրսևորումների մասին: Նրանք ստանում են իրենց երեխայի(ների) անհատական զարգացման և ուսումնական գործունեության վերաբերյալ հավաստի և լիարժեք տեղեկություն՝ դպրոցի կրթադաստիարակչական աշխատանքներին աջակցելու նպատակով:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Գնահատումը տեղեկատվություն հավաքելու, վերլուծելու և հանրակրթության ու կազմակերպման արդյունքները վերահսկելու գործնաթաց է Գնահատումների հիմնական նպատակը սովորողների, գիտելիքների և կարողությունների որակների ստուգումն է և ուսման որակի վերահսկումը:

Ընթացիկ գնահատումը շարունակական տեղեկատվություն է և ապահովում է ուսուցման ընթացքը և ուսումնառության որակը::

Հիմք ընդունելով դպրոցում ուսումնական գործընթացի կազմակերպման ու վերահսկման մոտեցումները, ընթացիկ գնահատման համար սահմանվում են հետևյալ առաջնային նպատակները:

- 1/ Առաջադիմությունը, դժվարությունը, հաշվառումը և վերլուծությունը:
- 2/ Բովանդակության յուրացումը, շարունակական փուլերի ստուգումն ու գնահատումը:
- 3/ Գնահատման համակարգված կիրառումը:
- 4/ Գնահատման չափանիշների հստակեցումը և ուսումնառության արդյունավետութիյունը:

Սովորողների ուսումնառության ընթացիկ արդյունքները միավորային գնահատմամբ երաշխավորվում են ստուգման հետևյալ տեսակները:

- 1/ Բանավոր հարցում:
- 2/ Թեմատիկ գրավոր աշխատանք:
- 3/ գործնական աշխատանք:

Ուսուցիչները հիմնականում շեշտում են, որ գնահատման այլընտրանքային մեթոդների կիրառումը նույնպես տալիս է իր դրական արդյունքները, ինչը նկատելի է աշակերտների մեջ տեղի ունեցող դրական փոփոխություններով:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ալեքսանյան Կ. Պատմության դասավանդումը ժամանակակից մեթոդներով: Գյումրի: 2006:
2. Գյուլագյան Վ. Առուշանյան Լ. Գասպարյան Մ. Ուսուցչի ուղեցույց տետր: Երևան: 2009:
3. Լալայան Կ. Պատմության դասերի պլանավորման նմուշ-օրինակներ: Երևան 2009:
4. Խաչատրյան Ս. Ուսուցման արդյունավետ հնարներ: Երևան. Ֆրիդրիխ Էբերտ հիմնադրամ: Հայաստան: 2020:
5. Խաչատրյան Ս. Կամուրջներ պատերի փոխարեն: Անտարես: Երևան: 2014:
6. Ղազինյան Գ. Հասարակագիտություն: 8-9: Ուսուցչի ձեռնարկ: Երևան: 2013:
7. Ղուկասյան Ա. Հայոց պատմություն: 8-9: Ուսուցչի ձեռնարկ: Երևան: 2013:
8. Ղևոնդյան Հ. Պատմության դասավանդման մեթոդիկա: Երևան: 2001:
9. Պապոյան Հ. Պատմության դասավանդման մեթոդիկան. դպրոցում, Եր. 2013թ.
10. Гусев В. В. Методы и организационные формы обучения М. 2001.
11. Гусев В. В. Педагогическая техника в контексте образовательной технологии. М. Нар. образование, 2001